EMMA TĂMÂIANU-MORITA

TIPOLOGIA SINTAGMELOR ÎN MODELUL D. D. DRAŞOVEANU. POSIBILE APLICAŢII ÎN PROIECTUL *SIASTRO*

1. Consideraţii preliminare: proiectul *SIASTRO*

Lucrarea de faţă se înscrie în cadrul unei cercetări mai ample, şi anume proiectul *Sistem informatic pentru analiza sintagmatică a textelor în limba română. Fundamentare teoretică şi implementare – SIASTRO*, pe care îl conducem [1]. Realizat de un consorţiu format din patru parteneri (Universitatea „Babeş-Bolyai" – coordonator, S.C. Software ITC S.A. Cluj, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca şi Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară „Sextil Puşcariu"), proiectul SIASTRO are trei obiective principale[2]:

(1) Realizarea unui ***sistem lexico-gramatical***, format din următoarele componente:

(i) un lexicon cu intrări corespunzătoare cuvintelor limbii române, care conţin o serie de informaţii necesare tratării informatice a textelor;

(ii) proceduri de analiză lexico-morfologică;

(iii) interfeţele grafice corespunzătoare.

(2) Modelarea analizei sintactice în vederea proiectării şi implementării unui ***analizor sintagmatic***, care identifică şi analizează sintagmele nominale, verbale, adjectivale şi adverbiale.

(3) O primă aplicaţie practică a analizorului sintagmatic: proiectarea şi implementarea unui ***sistem de extragere a termenilor*** dintr-un corpus de texte aparţinând unui domeniu specializat. Acest sistem va fi compus, la rândul său, din următoarele elemente:

(a) o componentă de identificare a sintagmelor care pot constitui termeni (candidaţii de termeni);

(b) o bază de date terminologică în care se înscriu termenii validaţi de utilizator;

[1] Proiectul este finanţat printr-un grant CEEX Modulul I, Proiecte de cercetare-dezvoltare complexe, contract nr. 86 CEEX-II-03/31.07.2006 (august 2006 – august 2008), director de proiect Conf. Dr. Emma Tămâianu-Morita.

[2] Pentru o prezentare detaliată a coordonatelor principale ale proiectului, vezi Tămâianu-Morita, Cherata & Vîlcu 2006-2007.

(c) o componentă care realizează funcția de concordanță pentru sintagmele identificate, astfel încât, pentru fiecare candidat de termen, să poată fi stabilite contextele de apariție, de multe ori necesare utilizatorului pentru a confirma/infirma calitatea de termen;

(d) o interfață care să permită utilizatorului comunicarea cu sistemul.

Analizorul sintagmatic este central între cele trei componente principale vizate prin proiectul SIASTRO. Pe de o parte, informațiile conținute în lexicon trebuie să fie cele relevante pentru realizarea analizorului, analiza lexico-morfologică a fiecărui cuvânt ocurent într-un text oferind baza analizei sintagmatice. Pe de altă parte, rezultatele analizei sintagmatice sunt preluate de componenta de extragere terminologică, iar tipurile de sintagme analizate sunt particularizate în formele care constituie structura posibililor termeni în limba română[3]. Pentru a verifica funcționalitatea sistemului creat, se va alege în primă instanță un anumit domeniu de specialitate, pentru ca un corpus textual din respectivul domeniu să facă obiectul analizei lexico-morfologice şi sintagmatice.

2. Baza analizei sintagmatice în modelul D. D. Draşoveanu: nivelul «sintagmic»

Conceptele fundamentale ale modelului gramatical elaborat de regretatul profesor clujean D. D. Draşoveanu sunt trecute în revistă şi dezbătute de Cornel Vîlcu (2008) şi Dina Vîlcu (2008) în lucrările incluse în prezentul volum. Prima contribuție (C. Vîlcu) se focalizează asupra premiselor teoretice pentru descrierea funcțională a sintagmelor limbii române, cu justificarea autonomiei şi omogenității funcționale a nivelului „sintagmic”. A doua contribuție (D. Vîlcu) explorează însuşi conceptul de *relație* la D. D. Draşoveanu, urmărind în detaliu argumentarea tezei că „relația este creatorul termenilor”, cu alte cuvinte că semnificatul relațional este cel care generează „conținutul calității de termen” şi, prin aceasta, creează şi defineşte *sintagma* ca atare (T – R – T). Ambele studii examinează modelul lui D. D. Draşoveanu din perspectiva relevanței sale teoretice şi aplicative pentru cel de-al doilea obiectiv al proiectului SIASTRO, şi anume modelarea analizei sintagmatice. Considerațiile care urmează se înscriu în continuitate față de demersul colegilor noştri, ca un al treilea pas pe traiectul valorizării acestei teorii sintactice, centrându-se asupra elementelor pe care tipologia sintagmelor limbii române, aşa cum rezultă ea din modelul Draşoveanu, le poate oferi în beneficiul demersului de proiectare a analizorului sintagmatic automat.

Vom începe prin a rezuma tezele de importanță directă pentru tema noastră.

Nivelul de structurare idiomatică superior celui lexemic este numit de D. D. Draşoveanu, începând cu 1991, nivel ***sintagmic***, iar anterior acestei date, pur

[3] Vezi discuția detaliată întreprinsă de Cherata & Mihăescu (2007).

şi simplu, „nivel gramatical”, termen menit să reflecte unitatea funcţională a unei părţi a „morfologiei” (şi anume partea care priveşte categoriile „de relaţie”) cu sintaxa[4].

Aşa cum o demonstrează Cornel Vîlcu (2008), şi cum am susţinut şi noi în repetate rânduri, viziunea este convergentă cu modul în care domeniul sintaxei este redefinit în lingvistica idiomatică funcţionalistă coşeriană[5]. Se impune să precizăm că D. D. Draşoveanu şi-a construit teoria sintactică independent de sursele coşeriene[6] şi cu focalizare declarată asupra limbii române, circumstanţiată prin unele paralelisme structurale şi funcţionale cu limbile latină şi franceză. Coincidenţa rezultatelor sale cu viziunea coşeriană, plasată de la bun început la palierul epistemic al gramaticii generale, nu face decât să susţină, odată în plus, validitatea şi fertilitatea cadrului conceptual avansat de Draşoveanu *şi* în calitate de model gramatical general[7].

După cum am indicat mai sus, termenul de nivel „sintagmic” apare pentru prima dată, într-un text publicat, în 1991, şi anume într-o notă la termenul „paradigmic”:

> „Sunt necesare, alături de *paradigmatic* şi *sintagmatic*, două adjective care să derive de la *paradigmă*, respectiv *sintagmă*; aceste adjective ar putea fi *paradigmic* şi *sintagmic*. Tămâianu [1990], **3.1.1.,** motivând prin modelele *fonemic*, *lexemic*, îl utilizează pe *sintagmic*.” (Draşoveanu 1991, p. 36, nota 5).

Paragraful la care se face referire este cuprins într-o lucrare privind schemele configuraţionale în textul poetic, scheme pe care le-am definit ca entităţi semnificaţionale (şi nu ca entităţi designaţionale), pe baza conceptului de *sintagmă* din modelul Draşoveanu, privit în latura sa de conţinut (cT – cR – cT):

> „[…] ideea că singura unitate supralexemică aparţinând sistemului limbii este *sintagma*, teză demonstrată de Draşoveanu (1976, vezi mai ales p. 158-160). *Sintagma* constituie unitatea specifică a unicului nivel supralexemic al limbii, cel ***sintagmic***, nivel unde găsim, codificate şi fixate în relateme, toate *relaţiile* posibile într-o limbă dată. Deoarece relatemul, înţeles drept solidaritate conţinut-expresie, constituie nucleul sintagmei (Draşoveanu 1977), aceasta reprezintă o unitate sintactică în sens strict, adică se particularizează şi se descrie prin realizările relatemului (ex. *sintagmă* prin acord adjectival, *sintagmă* prin flexiune cazuală).” (Tămâianu 1990, p. 194).

Termenul „sintagmic” ni s-a impus în mod firesc, la momentul respectiv, drept cel mai apropiat de esenţa nivelului structurării relaţionale, răspunsul de la sine evident la căutarea de către D. D. Draşoveanu a unui termen în acord cu

[4] Vezi de ex. Draşoveanu 1976, p. 158-162. Pentru distincţia conceptuală *categorii de relaţie* vs *categorii de opoziţie* şi aplicarea ei la sistemul gramatical al limbii române, vezi Draşoveanu 1975.

[5] O sinteză este cuprinsă în Coşeriu 1989, în special secţiunea 3.

[6] De altfel, şi din punct de vedere temporal, elaborarea celor două teorii la care ne referim se situează în concomitenţă, pe un interval de câteva decenii, începând cu anii 1960. La D. D. Draşoveanu, sistematizarea finală este cuprinsă în volumul *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române*, publicat în 1997.

[7] Argumente faptice şi ilustrări se aduc în Tămâianu-Morita 2004 şi 2006, prin descrieri funcţionale ale sistemului limbii japoneze utilizând modelul Draşoveanu.

realitatea lingvistică pe care o definise – a unui termen mai transparent decât cel de „gramatem”.

Relația sintactică are drept conținut specific semnificatul relațional[8], iar drept purtător „relatemul”. În concordanță cu termenul anterior, cel de nivel „gramatical”, această unitate funcțională apare în studiile din anii ’70 și ’80 sub forma de „gramatem”, reunind, ca elemente de expresie, *morfemele (flectivele) de relație* și *conectivele* (Drașoveanu 1975, p. 68; 1976, p. 158). Cele două tipuri de „gramateme” corespund procedeelor relaționale de flexiune și acord, pe de o parte, respectiv joncțiune, pe de altă parte. Una dintre cele mai cunoscute aplicații ale acestei disocieri (și reuniri!, tocmai prin evidențierea finalității unitare a celor două tipuri de entități lingvistice) o reprezintă clasificarea cazurilor după funcționalitatea lor[9], în:

(i) caz de ordinul 1 – cazul care este el însuși generator de funcție;
(ii) caz de ordinul 2 – cazul angajat prin acord;
(iii) caz de ordinul 3 – cazul impus de prepoziție, așadar fără contribuție proprie la generarea funcției.

Centrale în modelul Drașoveanu sunt teza binarității tuturor sintagmelor, inclusiv a celor interpropoziționale (Drașoveanu 1968, p. 22; 1971, p. 331; 1973, p. 274-275; 1976, p. 160-161; 1978b, p. 179-180) și teza că ***sintagmele se definesc nu după identitatea lexico-morfologică a termenilor, ci după natura relației care le generează*** (Drașoveanu 1977). Tipologia relatemelor este, așadar, cea care fundamentează, pe cale de consecință, tipologia sintagmelor în modelul Drașoveanu.

3. Tipurile de relateme subordonante (Rs) intrapropoziționale

La palierul intrapropozițional, procedeele relaționale active sunt **flexiunea**, **acordul**, **joncțiunea** și **juxtapunerea**. Orice sintagmă va fi construită, așadar, printr-unul dintre aceste procedee și va putea fi recunoscută tocmai în virtutea lor.

Tipurile de relateme subordonante intrapropoziționale au fost sistematizate de sintacticianul clujean într-un tablou general care, după câte știm, nu apare ca atare în studiile sale publicate. El a constituit însă coloana vertebrală a cursurilor sale de sintaxă susținute la Facultatea de Litere a Universității „Babeș-Bolyai”. Corelând două variante succesive ale tratării acestei problematici în cursurile din perioada 1988-1994, la care am asistat, am reconstituit acest tablou, în forma prezentată mai jos (*Tabelul 1*).

Tabloul are caracter de completitudine, el reprezentând, cu alte cuvinte, *sistemul relațiilor subordonante intrapropoziționale* în varianta exemplară a limbii române contemporane. Faptul este extrem de important din unghiul proiectării unui analizor sintagmatic automat: orice sintagmă este generată de relatemul său, iar relatemul său se va regăsi cu necesitate printre cele 25 de situații din sistematizarea următoare.

---

[8] La Drașoveanu termenul de „sens” relațional se referă la un tip de conținut specific structurării idiomatice. De aceea, în perspectiva lingvisticii integrale fundamentate de Eugeniu Coșeriu, pe care o asumăm drept cadru general al tuturor investigațiilor noastre, preferăm termenul de „semnificat”, pentru a-l diferenția de „sens” în calitate de conținut specific planului textual.

[9] „[...] felul cum se grupează cazurile în generarea funcțiilor” (Drașoveanu 1969, p. 77).

Tabloul Relațiilor Subordonante (Rs) Intrapropoziționale

ACORD	VERBAL		1. Pers. 2 (+ Nr. 2)
	ADJECTIVAL	Adjectiv	2. N2
			3. Ac2
			4. D2 + G2
		Participiu-verb	5. N2
			6. Ac2
			7. D2 + G2
FLEXIUNE	CAZUALĂ	Caz 1'	8. N1'
			9. Ac1' +/- *pe*
			10. D1'
			11. G1'
		Caz 1''	12. N1''
			13. Ac1''
	MODAL–NEPER-SONALĂ		14. Grz.
			15. *a* + Inf.
JONCȚIUNE	PREPOZIȚIONALĂ	Prep. + Caz	16. Prep. + Ac3
			17. Prep. + G3
			18. Prep. + D3
		Prep. + Non-Caz	19. Prep. + Adv.
			20. Adv. + Postpoz. *de*
			21. Prep. + *a* + Inf.
			22. Prep. + Supin
			23. Prep. + Adj.
JUXTAPUNERE			24. Adv.
			25. Interj.

Tabelul 1
(Draşoveanu 1988-1994)

4. Tipologia sintagmelor rezultată din Tabloul Rs intrapropoziționale

Manifestările Rs sunt aplicate de D. D. Draşoveanu în descrierea unitară a construcțiilor prin care se realizează funcțiile sintactice de:

(i) atribut;

(ii) nume predicativ;
(iii) EPS1 (format fără suprimarea unui verb *a fi*);
(iv) EPS2 (obținut prin suprimarea verbului *a fi*);
(v) complement,
sub forma unor „schițe monografice" ale acestor funcții.

Prezentăm aici, cu titlu ilustrativ, inventarul construcțiilor atributului (*Anexa 1*) şi ale EPS1 (*Anexa 2*), şi ele reconstituite din sursele aferente cursurilor susținute de D. D. Draşoveanu între anii 1988-1994[10].

Prin faptul că aplică în mod consecvent unul şi acelaşi criteriu în descrierea şi clasificarea tuturor funcțiilor sintactice, inventarele aduc, fiecare în parte, dar mai ales luate în ansamblu, un evident spor de claritate analitică.

De exemplu, până şi o simplă privire comparativă asupra construcțiilor atributului, ale numelui predicativ şi ale EPS1 evidențiază realizările lor progresiv mai restrânse în această ordine, susținând teza unității funcționale a celor trei, i.e. înțelegerea lor de către D. D. Draşoveanu drept specii ale uneia şi aceleiaşi funcții, realizate în contexte progresiv mai determinate. Ne referim la definirea numelui predicativ şi a EPS ca „atribute" în sintagme condiționate – „atribut" în prezența verbului „copulativ", respectiv în prezența verbului „predicativ" (Draşoveanu 1973, p. 272-275; 1978a, p. 22).

Notăm, în subsidiar, că un mare număr de gramaticieni clujeni[11] au preluat şi aplicat, de-a lungul timpului, teoria sintactică a lui D. D. Draşoveanu, vizând, fiecare, o porțiune sau alta a sistemului gramatical al limbii române şi îndreptându-se cu precădere spre regândirea gramaticii tradiționale de uz didactic.

În ceea ce priveşte tipologia sintagmelor discutată aici, de pildă, D. Bejan (1995) urmează în mare modelul lui D. D. Draşoveanu. Dată fiind însă finalitatea strict didactică a lucrării, nu avem de-a face cu o aplicare sistematică sau, cu atât mai puțin, cu o punere în valoare a potențialului teoretic al modelului, ci, mai degrabă, cu preluarea fragmentară a unor elemente ale modelului, în paralel cu omiterea ori simplificarea altora. Să explicăm.

În primul rând, „modalitățile de construcție" sunt indicate numai la atribut şi complement, nu şi la numele predicativ (p. 292-297) sau EPS (p. 349-350), astfel încât prezentarea nu lasă să transpară statutul central al relatemului pentru definirea sintagmei, ori faptul că tipurile de relateme sunt relevante pentru tipologia *tuturor* sintagmelor, nu numai a unora dintre ele.

În al doilea rând, la atribut sunt enumerate patru „modalități de construcție", în forma: „flexiune", „acord", „joncțiune", „alăturare" (Bejan 1995, p. 301-302). „Alăturarea" este însă considerată a fi modalitatea de construcție şi la atributul

[10] Pentru fiecare construcție selectăm aici câte un singur exemplu, fără a intra în toate detaliile discuțiilor şi precizărilor suplimentare oferite de D. D. Draşoveanu.

[11] Menționăm doar câteva nume, ale celor care sunt sau au fost, la rândul lor, profesori la Facultatea de Litere a Universității „Babeş-Bolyai": Ştefan Házy, Gligor Gruiță, G. G. Neamțu, Dumitru Bejan, Viorel Hodiş.

exprimat prin verb la infinitiv şi gerunziu (ex. *Are obligaţia a face zilnic de mâncare*), pe când în modelul Draşoveanu construcţia cu infinitivul este încadrată la flexiunea modal-nepersonală, iar cea cu gerunziul este demonstrată a fi contragere de atributivă[12]. Tipologia **Rs**, fie ea şi în forma „adaptată" de autor, rămâne ulterior suspendată, nu este urmărită în consecinţele sale, întrucât „tipurile de atribute" sunt păstrate întocmai ca în gramatica şcolară tradiţională, unde se practică o clasificare după clasa lexico-gramaticală a cuvântului (Bejan 1995, p. 302-316).

În al treilea rând, la complement „modalităţile de construcţie" sunt enumerate sub forma „flexiune", „joncţiune", „joncţiune şi flexiune" (*sic*!), „juxtapunere" (p. 317-318). Surprinzător, exemplele vădesc că autorul consideră a fi realizate prin „joncţiune" complementele cu prepoziţii care impun cazul acuzativ, în timp ce „joncţiune şi flexiune" acoperă complementele cu prepoziţii care cer genitivul şi dativul. Este de domeniul evidenţei că o asemenea interpretare se îndepărtează radical de concepţia lui D. D. Draşoveanu, unde prepoziţionalul, *tot prepoziţionalul*, nu numai cel care „se vede" prin faptul că impune caz marcat cu flective non-zero, reprezintă joncţiune pur şi simplu, tocmai fiindcă aici prepoziţia, nu cazul, este cea care îndeplineşte rolul relaţional:

> „Prepoziţia, legic, este urmată de un substantiv sau pronume la cazul cerut. Cazul însă, în această situaţie, nu mai este purtător de funcţie: în exemplul *lupta contra duşmanului*, *duşmanului*, deşi la genitiv, nu este atribut genitival, ci prepoziţional, tocmai pentru că relaţia este preluată – în comparaţie cu *lupta duşmanului* – de prepoziţie. Tot aşa, acuzativul, cerut de prepoziţie […], sau dativul, în aceleaşi condiţii […], încât trebuie să admitem că joncţiunea prepoziţională exclude flexiunea cazuală ca mijloc de exprimare a raporturilor." (cu precizarea, în notă de subsol: „Altfel s-ar pune problema în gramatica limbilor în care una şi aceeaşi prepoziţie se construieşte cu mai multe cazuri") (Draşoveanu 1968, p. 31).

5. Tipologia sintagmelor din modelul Draşoveanu – posibile aplicări în perspectiva proiectului *SIASTRO*

Aplicabilitatea modelului Draşoveanu în proiectarea analizorului sintagmatic automat din cadrul proiectului SIASTRO rezultă, în opinia noastră, din următoarea constatare.

Schiţele monografice ale funcţiilor sintactice pot fi citite nu doar ca ele înseşi, ci şi, – am spune –, **în secţiune transversală**. Cu alte cuvinte, prin corelarea

[12] Dintre exemplele date de D. Bejan la atributul verbal exprimat prin verb la gerunziu (1995, p. 315) unele, precum „văd coşuri fumegând", sunt interpretabile, de fapt, drept contragere de atributivă (*Văd coşuri care fumegă*) sau de completivă indirectă (*Văd coşuri cum/că fumegă*). La altele, cum ar fi „aud oameni certându-se", „am văzut oameni admirându-şi propriile gafe", poziţia sintactică este în primă instanţă interpretabilă drept contragere de completivă indirectă şi, doar într-o a doua instanţă, cu mai mică probabilitate, drept contragere de atributivă.

tuturor inventarelor pe linia fiecărui tip de construcție (i.e. a fiecărui tip/subtip de **Rs**), obținem **descrierea funcțional-unitară a funcțiilor sintactice posibile generate de fiecare *Rs*. Obținem, adică, schițe monografice ale relatemelor subordonante și, în virtutea lor, schițe monografice ale sintagmelor sub aspectul funcționalității lor sintactice**.

Ideea este susținută și confirmată de perspectiva de tratare a nominativului 1 și acuzativului 1 în Drașoveanu 1997 (p. 119-131).

Să configurăm aici, spre exemplificare, câteva secțiuni ale unui asemenea tablou transversal.

Construcția 5. Part.-vb N2

Funcție sint.	**Realizare**	**Exemplu**
Atr.	+	*fetița premiată a venit*
NP	–	–
EPS1	+	*construcțiile au fost lăsate neterminate*
EPS2	+	*fetița vine premiată*
Compl.	–	–

Construcția 10. D1'

Funcție sint.	**Realizare**	**Exemplu**
Atr.	+	*acordarea de premii elevilor*
NP	–	–
EPS1	–	–
EPS2	–	–
Compl.	+	C. Ind.: *s-au acordat premii elevilor* C. circ. de loc: *du-te naibii*

Cf. Construcția 18. Prep. + D3

Funcție sint.	**Realizare**	**Exemplu**
Atr.	+	*reușita datorită muncii*
NP	+	*reușita a fost conform așteptărilor*
EPS1	–	–
EPS2	+	*vremea s-a dovedit conform buletinului meteo*
Compl.	+	*a înghețat datorită gerului*

Construcția 11. G1'

Funcție sint.	**Realizare**	**Exemplu**
Atr.	+	*cartea elevului*
NP	–	–
EPS1	–	–
EPS2	–	–
Compl.	–	–

Cf. Construcţia 17. Prep. + G3

Funcţie sint.	Realizare	Exemplu
Atr.	+	*lupta contra poluării*
NP	+	*lupta este contra poluării*
EPS1	–	–
EPS2	+	–
Compl.	+	*luptăm contra poluării*

Construcţia 14. Grz.

Funcţie sint.	Realizare	Exemplu
Atr.	–	–
NP	–	–
EPS1	–	–
EPS2	–	–
Compl.	+	C. de mod: *trece apa înotând* C. instrumental: *pătrunse spărgând uşa* C. limitativ: *să nu continuăm cercetând*

Cf. Construcţia 15. a + Inf.

Funcţie sint.	Realizare	Exemplu
Atr.	+	*are aerul a spune că*
NP	+	*datoria noastră este a lupta*
EPS1	–	–
EPS2	–	–
Compl.	+	*a încercat a-mi spune*

Beneficiile care derivă din adoptarea cadrului conceptual al sintaxei de tip Draşoveanu se grupează, credem, în două mari zone.

În primul rând, terminologia utilizată pentru caracterizarea sintagmelor se va afla în concordanţă cu realitatea obiectului descris şi modelat (structurarea limbii române la nivel sintactic). Se evită astfel inconsecvenţa şi, uneori, şi ambiguitatea creată în virtutea denominaţiilor de tipul „sintagmă nominală”, „sintagmă adjectivală”, „sintagmă verbală” etc., ce reflectă natura lexico-gramaticală a unuia dintre termenii sintagmei[13] şi nimic mai mult, acoperind *nediferenţiat* construcţii radical diferite din punct de vedere funcţional (sintactic). De pildă, toate construcţiile de sub poziţiile 2-7 de la atribut, NP, EPS1 şi EPS2 sunt „sintagme adjectivale”. Pe de altă parte, din perspectiva funcţiei sintactice pur şi simplu, toate construcţiile realizate la atribut (*Anexa 1*) sunt „sintagme atributive”. Oricare dintre denominaţiile de acest tip *indică doar statutul termenilor, nu şi relaţia însăşi*.

[13] Şi aici se produc adesea inconsecvenţe: uneori denumirea trimite la termenul subordonat din sintagmă, alteori la termenul regent.

În al doilea rând, într-o aplicație de analiză sintagmatică automată, aceste tablouri funcționale ale **Rs** se vor manifesta sub forma unor spectre de posibilități – a unor palete de valori sintactice posibile. După cum bine se știe, analiza automată impune o anumită procedură (secvență de pași) diferită de cea a analizei efectuate de un subiect uman. Aceasta din urmă poate ține seama de contexte oricât de îndepărtate în ambele sensuri (contexte antecedente sau succedente unității analizate), poate ignora spontan intercalările nerelevante, poate verifica încadrarea morfologică prin probe de inserție în contexte diagnostice și comportamentul sintactic prin probe de acord, *poate recunoaște relatemul* pe baza experienței analitice anterioare. Întrucât analiza automată nu are la îndemână asemenea proceduri, utilă într-o primă etapă a implementării credem că ar fi tocmai *absența* unor valori sintactice (nerealizarea anumitor funcții sintactice la anumite **Rs**), întrucât o asemenea absență reduce alternativele oferite inițial în pură virtualitate sistemică, preliminar unei analize complexe a contextului dat. Se înțelege de la sine, zonele de aplicabilitate imediată vor fi cele în care **Rs** poate fi identificat în mod direct prin analiza lexico-morfologică.

* * *

După cum am evidențiat în scurta discuție din secțiunea **4.**, considerăm că restituirea modelului D. D. Drașoveanu în integralitatea sa și cu acuratețe rămâne o sarcină de viitor pentru discipolii direcți și indirecți ai profesorului clujean. Este vorba despre o operă cu adevărat excepțională, a cărei originalitate și coerență rămân neegalate în perimetrul abordărilor nivelului gramatical al *limbii funcționale*, la palierul *sistemului* (în accepție coșeriană).

Lucrarea de față, ca, de altfel, întregul demers de valorizare a modelului Drașoveanu în documentarea și proiectarea analizei sintagmatice în cadrul proiectului SIASTRO, își asumă, pe lângă evidentele obiective de natură practic-aplicativă, și o asemenea finalitate.

Anexa 1: Construcțiile ATRIBUTULUI

ACORD	VERBAL	1. Pers.2 (+ Nr. 2)		–	–
	ADJECTIVAL	Adj.	2. N2	+	vezi Nota (1)
			3. Ac2	+	
			4. D2 + G2	+	
		Part.-verb	5. N2	+	
			6. Ac2	+	
			7. D2 + G2	+	

FLEXIUNE	CAZUAL	Caz 1'	8. N1'	+	*elevul Popescu* (falsă apoziție)
			9. Ac1' +/- *pe*	+	*invidia pe Ion*; *mersul noaptea*
			10. D1'	+	*acordarea de premii elevilor*
			11. G1'	+	*cartea elevului*
		Caz 1''	12. N1''	–	–
			13. Ac1''	–	–
	MOD. NEPERS		14. Grz.	–	vezi Nota (2)
			15. *a* + Inf.	+	*are aerul a spune că*
JONCȚIUNE	PREP.	Prep. + Caz	16. Prep. + Ac3	+	*carte de citire*
			17. Prep. + G3	+	*lupta contra poluării*
			18. Prep. + D3	+	*reușita datorită muncii*
		Prep. + Non-Caz	19. Prep. + Adv.	+	*omul de acolo*
			20. Adv.+ postpoz. *de*	+	*o astfel de femeie*
			21. Prep. + *a* + Inf.	+	*arta de a povesti*
			22. Prep. + Supin	+	*mașină de calculat*
			23. Prep. + Adj.	+ ?	vezi Nota (3)
JUXTAPUNERE	24. Adv.			+	*mersul înainte*
	25. Interj.			+	*halal băiat*

(Drașoveanu 1988-1994)

Nota (1). Este vorba de atributul adjectival așa cum este el definit și recunoscut și în gramatica tradițională, cu toate realizările cazuale prin acord, inclusiv cele ale participiului-verb (ex. *bere băută*).

Nota (2). Construcția nu se realizează întrucât „gerunziul acordat" este adjectiv, încadrându-se astfel la construcțiile prin acord cazual, iar gerunziul neacordat pe poziție sintactică de atribut (ex. *scrisoare privind*) este contragere de atributivă, adică se realizează la nivel inter-, nu intra-propozițional.

Nota (3). Exemplul discutat de D. D. Drașoveanu este următorul. Într-o structură precum *înalt de peste doi metri*, constatăm existența sintagmei *peste doi metri*, unde numeralul *doi* se află în ipostază adjectivală, și este atributul lui *metri*, apărând însă relaționat prin intermediul prepoziției *peste*. Cu toate acestea, nici aici prezența prepoziției nu anulează fenomenul de acord adjectival (cf. *veche de peste două secole*). Întrucât acordul este întotdeauna unul în *toate* categoriile comune, aici *gen, număr și caz*, rămâne posibilă interpretarea sintagmei respective drept instanțiere a construcției 3. Credem că aceasta explică, de fapt, și plasarea de către D. D. Drașoveanu a construcției Prep. + Adj. în afara perimetrului cazului 3: cazul adjectivului nu este unul impus de prepoziție.

Anexa 2: Construcțiile EPS1

ACORD	VERBAL	1. Pers. 2 (+ Nr. 2)		–	–
	ADJECTI-VAL	Adj.	2. N2	+	*ele au crescut mari*
			3. Ac2	+	*părinții le-au crescut mari*
			4. D2 + G2	–	–
		Part.-verb	5. N2	+	*construcțiile au fost lăsate neterminate*
			6. Ac2	+	*construcțiile le-au lăsat neterminate*
			7. D2 + G2	–	–
FLEXI-UNE	CAZUAL	Caz 1’	8. N1’	–	–
			9. Ac1’ +/- *pe*	–	–
			10. D1’	–	–
			11. G1’	–	–
		Caz 1’’	12. N1’’	+	*ne-a venit profesoară*
			13. Ac1’’	+	*am avut-o profesoară*
	MOD NEPERS.	14. Grz.		–	–
		15. *a* + Inf.		–	–
JONC-ȚIUNE	PREP.	Prep. + Caz	16. Prep. + Ac3	–	vezi Nota (4)
			17. Prep. + G3	–	–
			18. Prep. + D3	–	–
		Prep. + Non-Caz	19. Prep. + Adv.	–	–
			20. Adv.+ postpoz. *de*	–	–
			21. Prep. + *a* + Inf.	–	–
			22. Prep. + Supin	–	–
			23. Prep. + Adj.	–	–
JUXTA-PUNERE	24. Adv.			+	*le-a lăsat altfel*
	25. Interj.			–	–

(Drașoveanu 1988-1994)

Nota (4). În structuri precum *ziariștii au calificat dezbaterile* ***drept*** *furtunoase*, *l-a declarat* ***ca*** *premiant*, inserarea unităților *ca*, *de*, *drept* nu anulează acordul (la adjectiv), respectiv secundarea cazuală (la substantiv). Aceste unități funcționează aici adverbial și nu impun caz (Drașoveanu 1978a, p. 23), astfel încât construcția 16 nu se realizează.

BIBLIOGRAFIE

Bejan 1995 = Dumitru Bejan, *Gramatica limbii române. Compendiu*, Cluj-Napoca, Echinox.

Cherata & Mihăescu 2007 = Sanda Cherata & Manuela Mihăescu, *Modele formale de reprezentare a informaţiilor lexicale şi terminologice în proiectul SIASTRO*, *5th International Congress on Romanian Studies*, Constanţa, June 25-28.

Coseriu 1989/1994-1995 = Eugenio Coseriu, *Principes de syntaxe fonctionnelle*, în „Travaux de linguistique et de philologie", XXVII, Strasbourg-Nancy, p. 5-46; traducere în limba română de E. Tămâianu: *Principii de sintaxă funcţională*, în „Dacoromania", serie nouă, I, nr. 1-2, p. 29-68.

Draşoveanu 1968 = D. D. Draşoveanu, *Observaţii asupra cuvintelor relaţionale*, în CL, XIII, nr. 1, p. 19-32.

Draşoveanu 1969 = D. D. Draşoveanu, *O clasificare a cazurilor cu aplicare în problema posesivelor*, în CL, XIV, nr. 1, p. 77-81.

Draşoveanu 1971 = D. D. Draşoveanu, *O categorie sintactică - unicitatea*, în CL, XVI, nr. 2, p. 325-335.

Draşoveanu 1973 = D. D. Draşoveanu, *Sintagma „Verb + Adjectiv" – o certitudine?*, în CL, XVIII, nr. 2, p. 265-277.

Draşoveanu 1975 = D. D. Draşoveanu, *Categoriile gramaticale de **relaţie** şi de **opoziţie** ale limbii române*, în CL, XX, nr. 1, p. 67-79.

Draşoveanu 1976 = D. D. Draşoveanu, *Sens relaţional şi gramatem – conţinut şi expresie la nivelul gramatical al limbii*, în CL, XXI, nr. 2, p. 153-163.

Draşoveanu 1977 = D. D. Draşoveanu, *Relaţia – dimensiunea esenţială a sintagmei*, în CL, XXII, nr. 2, p. 155-158.

Draşoveanu 1978a = D. D. Draşoveanu, *De la morfemul **pe** la un sistem al determinanţilor substantivului*, în O. Vinţeler (coord.), *Probleme de sintaxă*, Cluj-Napoca: Universitatea „Babeş-Bolyai", p. 11-32.

Draşoveanu 1978b = D. D. Draşoveanu, *Structuri şi linearitate*, în CL, XXIII, nr. 2, p. 177-181.

Draşoveanu 1988-1994 = D. D. Draşoveanu, *Sintaxa limbii române*. Curs universitar ţinut la Universitatea „Babeş-Bolyai", Facultatea de Litere, în perioada anilor universitari 1988-1994.

Draşoveanu 1991 = D. D. Draşoveanu, *Desinenţial şi intonaţional în definirea şi clasificarea predicatului*, în CL, XXXVI, nr. 1-2, p. 35-45.

Draşoveanu 1997 = D. D. Draşoveanu, *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj-Napoca, Editura Clusium.

Tămâianu 1990 = Emma Tămâianu, *Procese configuraţionale textual-poetice (Cu aplicare la numele proprii)*, în *Semiotica şi Poetica (Lucrările celui de-al V-lea Simpozion de Stilistică – Poetică – Semiotică, 16-17 nov. 1990)*, 5, Cluj-Napoca, 1992, p. 191-203.

Tămâianu-Morita 2004 = Emma Tămâianu-Morita, *Limba japoneză. Schiţe de gramatică funcţională*, vol. I, Cluj-Napoca, Editura Clusium.

Tămâianu-Morita 2006 = Emma Tămâianu-Morita, *Limba japoneză. Schiţe de gramatică funcţională*, vol. II, Cluj-Napoca, Editura Clusium.

Tămâianu-Morita, Cherata, & Vîlcu 2006-2007 = Emma Tămâianu-Morita, Sanda Cherata & Cornel Vîlcu, *Analiza sintagmatică a textelor româneşti prin mijloace informatice: Proiectul SIASTRO*, în „Dacoromania", serie nouă, XI-XII, p. 75-84.

C. Vîlcu 2008 = Cornel Vîlcu, *Preliminarii teoretice la analiza gramaticală în proiectul SIASTRO: Nivelul sintagmic, supra*, p. 117-126.

D. Vîlcu 2008 = Dina Vîlcu, *Conceptul de relaţie în opera gramaticală a lui D. D. Draşoveanu*, *supra*, p. 127-135.

THE TYPOLOGY OF SYNTAGMS IN D. D. DRAŞOVEANU'S MODEL. POSSIBLE APPLICATIONS IN THE SIASTRO PROJECT
(*Abstract*)

The core concept of D.D. Draşoveanu's syntactic model, namely the 'relational meaning (significatum)', as an autonomous type of idiomatic content specific to relational words, allows for a functionally coherent and unitary description of all the categories of syntagms in the Romanian language at its systemic level of organization. The paper focuses on intra-clausal syntagms generated by subordination, and examines the applicability and advantages of Draşoveanu's model in the process of designing and implementing a system for automatic syntagm analysis, within the *SIASTRO* project.

Universitatea „Babeş-Bolyai"
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31